

Araştırma / Original article**Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin Türkçe formu: Üniversite öğrencileri üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması****H. Andaç DEMİRTAŞ-MADRAN¹****ÖZ**

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin Türkçe formunu oluşturarak geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesidir. **Yöntem:** Facebook Kıskançlığı Ölçeği Türkçeye çeviri ve geri çeviri çalışmaları yapıldıktan sonra iki ayrı üniversiteden 307 öğrenciye uygulanmıştır. Aynı zamanda, ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla, katılımcılardan Romantik Kıskançlık Ölçeğinin kıskançlık tetikleyicileri alt ölçeğini doldurmaları istenmiştir. **Bulgular:** Faktör analizi sonuçları, ölçeğin Türkçe formunun özgün formuyla örtüşen tek faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yüksek bir iç tutarlılık katsayısının olduğu, aynı zamanda test-tekrar test güvenilirliğinin ve madde toplam korelasyonlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ölçüt geçerliliği de doyurucu düzeyde olan ölçekten elde edilen puanlar açısından belirgin bir cinsiyet farklılığının olmadığı görülmüştür. İlişkisel doyum, ilişki süresi ve eşin fiziksel çekiciliğine ilişkin değerlendirme ile Facebook kıskançlığı puanları arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı, yalnız yaşla toplam puan arasında ters orantılı bir ilişki olduğu görülmüştür. **Sonuç:** Araştırmanın bulguları, Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir yapısının olduğunu ortaya koymuştur. (*Anadolu Psikiyatri derg* 2016; 17(Ek.1):93-99)

Anahtar sözcükler: Kıskançlık, sosyal medya, geçerlilik, güvenilirlik, kişilerarası iletişim, ölçek

Turkish version of Facebook Jealousy Questionnaire: reliability and validity studies on university students**ABSTRACT**

Objective: The aim of the present study was to develop and assess validity and reliability of the Turkish version of the Facebook Jealousy Questionnaire. **Methods:** A Turkish version of the Facebook Jealousy Questionnaire was translated to Turkish from English, and then translated back to English. The sample consisted of 307 students from two different universities in Ankara. In order to determine criterion validity of the scale, its correlation with the Turkish version of Romantic Jealousy Scale's subscale 'triggers of jealousy' was used. **Results:** For determining the reliability and validity of the scale, internal consistency (Cronbach's alpha), test-retest and corrected item-total correlations, criterion validity were used. Gender, age and some relational differences such as relational satisfaction and attractiveness of the partner were examined. There were only a significant negative correlation between age and Facebook jealousy score. **Conclusions:** This study supports the one-factor model of the Facebook Jealousy Questionnaire indicated by the original study. Findings demonstrate that the Turkish version of the Facebook Jealousy Questionnaire is a highly reliable and valid instrument to measure Facebook jealousy. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2016; 17(Suppl.1):93-99)

Keywords: jealousy, social media, reliability, validity, interpersonal communication, questionnaire

¹ Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Ankara, Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence address:

Doç. Dr. H. Andaç DEMİRTAŞ-MADRAN, Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bl., Ankara, Türkiye

E-mail: demirtasmdran@gmail.com

Geliş tarihi: 16.12.2015, **Kabul tarihi:** 11.01.2016, **doi:** 10.5455/apd.211230

GİRİŞ

İletişim süreci, cep telefonlarının ve bilgisayarların yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla başka bir boyuta taşınmıştır. Sosyal iletişim ağları yoluyla iletişim (örneğin, facebook, instagram, myspace, friendster, twitter) farklı bir iletişim türü olarak karşımıza çıkmakla birlikte, geleneksel iletişim türlerine de (yüz yüze iletişim, yazılı iletişim) yeni uygulamalar eklemektedir. Sosyal ağlar yoluyla, var olan ilişkiler sürdürülebilmekte ve aynı zamanda yeni ilişkiler kurulabilmektedir.

Özellikle yakın ilişkiler söz konusu olduğunda, sosyal iletişim ağlarının ilişki dinamiklerini olumlu ve olumsuz birçok açıdan etkilediği görülmektedir.^{1,2} Bu ağların içinde, öncelikle yaygın kullanımı nedeniyle facebookun daha güçlü bir etkiye sahip olduğu öne sürülebilir. Tüm dünyada 2015 yılında en çok ziyaret edilen ikinci web sitesi olan facebook,³ Türkiye’de de aynı şekilde 2015 yılında Google’dan sonra en çok ziyaret edilen ikinci web sitesidir.⁴ Facebook 2015 yılının üçüncü çeyreğinde 1.55 milyar aylık etkin kullanıcı oranına ulaşmıştır ve bu oran Türkiye’de aynı zaman diliminde 28.41 milyondur.⁵ Bu nedenle son dönemlerde facebook kullanımı ve yakın ilişkilere etkileri üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir.⁶⁻⁸

Yapılan çalışmalar, facebook kullanımının yeni ilişkilerin kurulmasına olanak sağlamakla birlikte, süregelen ilişkileri birçok açıdan olumsuz etkilediğini, özellikle kıskançlığı tetiklediğini göstermektedir.⁶ Facebook kaynaklı kıskançlık nedeni ile birçok ilişkinin sonlandığı, ilişkisel şiddet olaylarının ve boşanmanın gerçekleştiği bilinmektedir.⁹⁻¹³

Facebook, hem geçmişteki ilişkilere ulaşım sağlaması, hem de alternatif ilişkilerin kurulması için uygun bir temel sunması nedeniyle, günümüzde temel bir ‘kıskançlık tetikleyici’ olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle facebook kıskançlığı önemli bir ilişkisel sorun olarak ele alınmaya başlanmıştır.^{7,14-17} Bu kıskançlık türünün ölçülmesi amacıyla geliştirilen Facebook Kıskançlığı Ölçeği¹⁸ (FKÖ, Facebook Jealousy Questionnaire) son yıllarda yaygın olarak kullanılan ölçekler arasına girmiştir.^{8,17,19-26}

Yirmi yedi maddeden oluşan FKÖ, yedi aralıklı (1: hiçbir zaman, 7: her zaman) Likert türü bir ölçme aracıdır. Ölçek, bireylerin facebook kullanırken yaşadıkları duygusal ve cinsel kıskançlık düzeylerini ölçmeyi hedeflemektedir (örneğin, ‘Eşim/sevgilim eskiden ilişki yaşamış olduğu birini arkadaş olarak eklerse bundan rahatsız

olurum.’ ‘Eşim/sevgilim karşı cinsten birinin duvarına bir mesaj gönderirse kıskanırım.’). FKÖ’nün özgün formunun faktör yapısını belirlemek üzere Muişe ve arkadaşları¹⁸ açıklayıcı faktör analizi yapmışlar ve özdeğeri 12.68 olan, faktör yükleri 0.43-0.82 arasında değişen maddelerden oluşan tek faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. FKÖ’nün¹⁸ özgün formunun iç tutarlılık katsayısı 0.96’dır. Ayrıca, facebook kıskançlığı açısından belirgin bir cinsiyet farklılığı olduğunu, kadınların ölçekten erkeklere göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıklarını ortaya koymuşlardır.¹⁸

Sosyal medya kullanımı Türkiye’de birçok ülkeye göre çok daha yaygındır. Buna rağmen, bu yaygın kullanımın bireysel, ilişkisel ve toplumsal etkileri üzerine az sayıda araştırma yapıldığı görülmektedir. Yakın ilişkilerin facebook kullanımından büyük oranda etkilendiği, bu kullanımın eşlerin kıskançlıklarını tetikleyen ve dolayısıyla kıskançlık kaynaklı ayrılma-boşanma ve hatta şiddet olaylarına temel hazırlayan bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye’de bu konuda araştırmalar yapılması ve bu araştırmalarda, kültürlerarası karşılaştırmalar yapabilmek için literatürde yaygın olarak kullanılan ölçeklerin uyarlama çalışmalarının yapılması önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı da son yıllarda yaygın olarak kullanılan Facebook Kıskançlığı Ölçeği’nin¹⁸ Türk kültürüne uyarlama çalışmasının yapılmasıdır. Bu bağlamda, çalışmanın amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Ölçeğin Türkçe formunun oluşturulması,
2. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi,
3. Ölçeğin iç tutarlılık, test-tekrar test güvenilirliğinin, madde-toplam korelasyonlarının belirlenmesi,
4. Ölçeğin ölçüt geçerliliğinin belirlenmesi,
5. Ölçeğin yaş, cinsiyet ve çeşitli ilişkisel değişkenlerle ilişkilerinin belirlenmesi.

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini Ankara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan, yakın ilişkisi olan (flört/sözlü-nişanlı/evli) 307 (130 erkek, 177 kadın) öğrenci oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 18-24 arasında değişmektedir (20.60±1.80). Araştırma sırasında katılımcıların %92.5’i ilişkisini flört (s=284), %6.8’i sözlü/nişanlı (s=21) ve %0.7’si (s=2) evlilik olarak belirtmişlerdir.

Katılımcılardan 108'i (47 erkek, 61 kadın) test-tekrar test geçerliliğini belirlemek üzere dört hafta sonra tekrar ölçeği doldurmuşlardır. Yaşları 18-24 arasında değişmektedir (21.06±1.40).

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesine ilişkin farklı yaklaşımlar vardır.²⁸⁻³⁰ Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında genel eğilimin madde sayısının en az beş, idealinse 10 katı civarında olmasının yaygın bir yönelim olduğu görülmektedir.^{29,30} Bu çalışmada, katılımcı sayısı ölçeğin madde sayısının 10 katından fazladır.

İşlem

Veri toplama araçları ders sırasında toplu halde uygulanmıştır, uygulama yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür. Test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek amacıyla, ayrıca, 108 öğrenciye ilk uygulamadan dört hafta sonra FKÖ yeniden uygulanmıştır. Uygulama gönüllülük temelinde gerçekleştirilmiş, etik kurullardan ve ölçeği geliştirenlerden gerekli izinler alınmıştır.

Veri toplama araçları

Katılımcılara önce yaş, cinsiyet ve öğrenim durumlarını belirtmelerine olanak sağlayan sorular içeren bir bilgi formu verilmiştir. Ardından ilişkileri ile ilgili birer maddelik dört soru yöneltilmiş (ilişkilerinin türü [flört, sözlü/nişanlı, evli], ilişkinin süresi, eşin fiziksel çekiciliğine ilişkin değerlendirme, ilişkiyi doyurduğunu ve bu sorulara yedi aralıklı bir ölçekte yanıt vermeleri istenmiştir.

Araştırmada uyarlama çalışması yapılan, Muise ve arkadaşları tarafından¹⁸ yılında geliştirilen Facebook Kıskançlığı Ölçeği, yakın ilişkilerle ilgili çalışmalarda yaygın kullanılan ölçeklerden biri konumuna gelmiştir. Yedi aralıklı Likert türü bir ölçek olan FKÖ, 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, facebook kullanan bireylerin yaşadıkları kıskançlık düzeylerini ölçmeyi hedefleyen maddeler içermektedir (örneğin, 'Eşim/sevgilim eskiden ilişki yaşamış olduğu birini arkadaş olarak eklerse bundan rahatsız olurum.' 'Eşim/sevgilim karşı cinsten birinin duvarına bir mesaj gönderirse kıskanırım.').

Önce ölçeğin özgün formu iki sosyal psikolog ve bir yabancı dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ulaşılan üç çeviride ortak olan ve olmayan maddeler bir araya getirilmiş, üç yargıcın özgün formula yaptıkları karşılaştırmalar sonucundaki önerileri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Ardından metin bir çevirmen tarafından İngilizceye geri çevrilmiş, Türkçe form, geri çevrilen İngilizce ölçek ile özgün ölçeğin uygunluğu belirlendikten sonra elde edilmiştir. Ölçeğin özgün formu hakkındaki ayrıntılı bilgi

giriş bölümünde verilmiştir.

FKÖ'nün ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla Romantik Kıskançlık Ölçeğinin²⁷ (RKÖ) 'kıskançlık tetikleyicileri' alt ölçeği kullanılmıştır. Yedi dereceli Likert türü bir ölçek (1=hiç katılmıyorum, 7=tamamen katılıyorum) olan RKÖ'nün adı geçen alt ölçeği kıskançlığı tetikleyen 12 maddeden oluşmaktadır (örneğin, 'Eşiniz/sevgiliniz bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla sohbet ediyor.' 'Sizin cinsiyetinizden biriyle yakın bir arkadaşlık kuruyor.'). Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.92, iki yarım güvenilirliği ise 0.72'dir.

Verilerin analizi

Veriler SPSS 17.0 programı ile analiz edilmiş, anlamlılık düzeyi p≤0.05 olarak kabul edilmiştir.

Yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi temel bileşenler yöntemi ile varimax rotasyonu kullanılarak belirlenmiştir. Güvenilirlik çalışmaları, iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test güvenilirliğinin belirlenmesi ile yapılmıştır. Bunun yanında madde-toplam korelasyonları ve madde çıkınca alfa değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Faktör Yapısı

Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO) ve Barlett Küresellik Testi (BKT) ile sınanmıştır. KMO değerinin 0.943 olduğu görülmüştür. BKT sonucunda elde edilen ki-kare değeri istatistiksel açıdan anlamlıdır ($\chi^2_{(351)}=5609.74$; $p<0.01$). Ardından açıklayıcı faktör analizi yapılmış, özdeğeri 1'in üzerinde olan faktörler ve faktör yükleri 0.40'ın üzerinde olan maddeler temel alınmıştır. Kalaycı'ya göre³² 350 ve üzerinde katılımcı içeren örneklem için faktör ağırlığı 0.30 ve üzerinde olmalı, bu koşul sağlanmadığında sınır 0.40 olarak belirlenmelidir. Bu çalışmada faktör ağırlığı 0.40 olarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulguların Muise ve arkadaşlarının¹⁸ bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir. Ölçeğin Türkçe formu da tek faktörlü bir yapıya sahiptir ve varyansın %63.96'sını açıklamaktadır. Faktör yükleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Facebook kıskançlığı puanları açısından bir cinsiyet farklılığı olup olmadığını belirlemek üzere t testi yapılmış, kadınların puanlarıyla (115.58±35.05) erkeklerin puanları (122.23±38.03) arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (p=3.85).

Bunun yanında cinsiyet, ilişki süresi, eşin çekici-

Tablo 1. Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin faktör yapısı ve faktör yükleri (s=307)

Maddeler	Faktör yükleri
1. Eşimin/sevgilimin facebookta karşı cinsten, benim tanımadığım birini arkadaş olarak eklemesi beni kıskandırır.	0.653
2. Sevgilimin/eşimin facebook hesabında ilişki durumunu olduğu gibi, doğru olarak belirtmemesi beni üzer.	0.518
3. Eşim/sevgilim facebookta eskiden ilişki yaşamış olduğu birini arkadaş olarak eklerse bundan rahatsız olurum.	0.645
4. Eşimin/sevgilimin facebook hareketlerini izlerim.	0.633
5. Eşim/sevgilim facebook'ta karşı cinsten birinin duvarına bir mesaj gönderirse kıskanırım.	0.741
6. Eşime/sevgilime facebook arkadaşları hakkında sorular sorarım.	0.648
7. Eşime/sevgilime karşı cinsten birisi facebook sayfası üzerinden kişisel bir hediye gönderirse bundan rahatsızlık duyarım.	0.635
8. Eşim/sevgilim facebook hesabına karşı cinsten bir arkadaşına sarılırken çekilmiş bir fotoğrafını eklerse kıskanırım.	0.692
9. Eşim/sevgilim profiline ulaşımı sınırlandırırsa üzülürüm.	0.490
10. Eşim/sevgilim sayfasında eskiden beraber olduğu birisiyle birlikte çekilmiş fotoğraflarını paylaşırsa kıskanırım.	0.706
11. Eşimin/sevgilimin facebook üzerinden gönderdiği özel mesajlar bende kuşku uyandırır.	0.538
12. Eşimin/sevgilimin facebook üzerinden bir başkasıyla duygusal bir yakınlık kurmasından korkuyorum.	0.671
13. Karşı cinsten birinin eşimin/sevgilimin duvarına mesaj yazması beni kıskandırır.	0.774
14. Eşim/sevgilim karşı cinsten benim tanımadığım birileriyle çekilmiş fotoğraflarını facebookta paylaşırsa kıskanırım.	0.728
15. Eşimin/sevgilimin facebook üzerinden bir başkasıyla gizlice bir ilişki yaşıyor olmasından kuşku duyuyorum.	0.713
16. Eşimin/sevgilimin facebooku karşı cinsle tanışıp yakınlaşmak için kullanıyor olmasından endişe ediyorum.	0.750
17. Eşim/sevgilim cinsel açıdan kışkırtıcı, seksi sayılabilecek fotoğraflarını paylaşırsa kıskanırım.	0.482
18. Facebookta eşimi/sevgilimi çekici bulduğunu ifade eden birisi olursa bu durum beni rahatsız eder.	0.663
19. Eğer eşimin/sevgilimin bazı davranışlarından şüphelenirsem facebook sayfasına göz atarım.	0.531
20. Eşimle/sevgilimle facebook yüzünden tartışırım.	0.641
21. Düzenli aralıklarla eşimin/sevgilimin facebook hesabını kontrol ederim.	0.710
22. Eşimin/sevgilimin facebooku kullanarak eski sevgilileriyle tekrar bağlantı kurmasından korkuyorum.	0.663
23. Eşime/sevgilime facebook hareketleri ile ilgili sorular yöneltirim.	0.767
24. Eşimi/sevgilimi gözetim altında tutabilmek için facebook arkadaşlarını arkadaş olarak eklerim.	0.616
25. Facebooku eşimi/sevgilimi kıskandırmak için kullandığım olur.	0.541
26. Eşimin/sevgilimin facebook hesabına ulaşma girişiminde bulunurum.	0.623
27. Zaman zaman facebook'la ilgili kıskançlık yaşadığım olur.	0.632

liğine ilişkin değerlendirme ve ilişkişel doyum ile FKÖ'den alınan puanlar arasında ilişki olup olmadığı da araştırılmış, yalnız yaş ile facebook kıskançlığı arasında negatif yönde, zayıf, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0.258$, $p<0.01$).

Güvenilirlik bulguları

Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısının hesaplanması, test-tekrar test güvenilirliği ve madde-toplam korelasyonlarının belirlenmesi yoluyla ölçülmüştür. Tek faktörlü ölçeğin Cronbach alfa değerinin 0.95 olduğu belirlenmiştir.

Test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek için, 108 katılımcıya (47 erkek, 61 kadın) dört hafta sonra

yeniden FKÖ uygulanmış, korelasyon katsayısının 0.83 olduğu görülmüştür.

Aynı zamanda FKÖ'nün düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları ve madde çıkarılınca alfa değerleri hesaplanmıştır (Tablo 2). Madde-toplam korelasyonları 0.53-0.74, madde çıkarılınca alfa değerleri 0.936-0.939 arasındadır. Bu katsayılar ilgili maddelerin bireyleri ölçülen özellik açısından iyi derecede ayırt ettiğine işaret etmektedir.

Ölçüt geçerliliği

Ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla RKÖ'nün 'kıskançlık tetikleyicileri' alt ölçeği²⁷ kullanılmıştır. İki ölçekten elde edilen puanlar arasındaki

Tablo 2. Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin madde-toplam puan korelasyonları ve madde çıkarılınca alfa değerleri

Madde No	Madde-toplam korelasyonu	Madde çıkarılınca alfa değeri
1	0.644	0.938
2	0.623	0.938
3	0.595	0.939
4	0.659	0.937
5	0.730	0.937
6	0.703	0.937
7	0.642	0.938
8	0.623	0.938
9	0.532	0.939
10	0.516	0.939
11	0.648	0.938
12	0.653	0.937
13	0.740	0.936
14	0.656	0.938
15	0.606	0.938
16	0.626	0.938
17	0.525	0.939
18	0.563	0.939
19	0.650	0.938
20	0.696	0.937
21	0.714	0.937
22	0.622	0.938
23	0.737	0.936
24	0.579	0.938
25	0.528	0.939
26	0.613	0.938
27	0.733	0.937

korelasyon 0.79'dur ($p < 0.001$).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı Facebook Kıskançlığı Ölçeğinin (FKÖ) Türkçe formunu oluşturarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır. Türkçe formun KMO değerinin 0.943 olduğu, BKT sonucunda ulaşılan ki-kare değerininse 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgularla ölçeğin faktör analizi yapmaya uygun olduğu belirlendikten sonra yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda, Türkçe formun özgün form gibi tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür.

Türkçe formun iç tutarlılık katsayısının özgün ölçekle benzer şekilde oldukça yüksek olduğu görülmektedir (Cronbach alfa=0.95). Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği de yüksektir ($r=0.83$), bu da ölçeğin bir bütün olarak zaman içinde tutarlı bir ölçüm yaptığını göstermektedir. Ölçüt geçerliliğini belirlemek için ölçeğin Romantik

Kıskançlık Ölçeğinin kıskançlık tetikleyicileri alt ölçeği ile korelasyonuna bakılmış, iki ölçekten elde edilen puanlar arasında, beklenen yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Ölçekten elde edilen puanların cinsiyete göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu özgün ölçeği geliştiren Muise ve arkadaşlarının¹⁸ bulgularıyla örtüşmemektedir. Muise ve arkadaşları¹⁸ kadınların FKÖ'den erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde bu yönde bir cinsiyet farklılığının varlığına işaret eden başka çalışmalar da vardır.^{8,33} Bu bulgu daha büyük örneklemli ve sadece üniversite öğrencilerini kapsayan bir araştırma grubuyla, cinsel ve duygusal kıskançlık tetikleyicileri de dikkate alınarak yapılacak yeni bir araştırmayla yinelenip tartışılabilir. Zira özellikle evrimsel yaklaşım çerçevesinde yapılan tartışmalarda, kıskançlık düzeyi açısından belirgin bir cinsiyet farklılığının olmadığı; kadınların duygusal, erkeklerinse cinsel aldatılma durumu (veya kuşkusu) söz konusu olduğunda daha yüksek kıskançlık yaşadıkları belirtilmiştir.³⁴ Aynı durumun facebook kıskançlığı için de geçerli olduğu yönünde bulgular vardır.²¹

Facebook kıskançlığı puanları ile yaş ve çeşitli ilişkiel değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığına da bakılmış, yalnız yaşla ters yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğu ortaya konmuştur. Diğer bir anlatımla, bu bulgu, yaş ilerledikçe Facebook kıskançlığının düştüğünü göstermektedir. Bu bulgu, genel olarak kıskançlık ve yaş ilişkisini ele alan önceki çalışma bulgularıyla tutarlıdır.^{35,36} Bu durumu, olgunlaşmayla ve aynı zamanda yaşla birlikte artan ilişki deneyimi ile açıklamak olasıdır.³⁶

İlişkiel doyumla facebook kıskançlığı puanı arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Literatürde bu ilişkiyi ele alan az sayıda çalışmanın farklı sonuçlar verdiği görülmektedir. Örneğin, Farrugia³⁷ iki değişken arasında bir ilişki olmadığı sonucuna; Marshall ve arkadaşları²² ise bu yönde bir ilişkinin olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca, tek bir maddeyle ilişkiel doyum ölçmek yaygın bir eğilim olsa da, eleştirilmektedir. Bu sınırlılığı gidererek, çok maddeli bir ölçekle ilişkiel doyum ölçülerek bu ilişki yeniden sorgulanabilir.

Bu çalışmanın genellenebilirliği açısından sınırlılıkları vardır. Üniversite öğrencileri dışındaki katılımcıları, evli bireyleri ve farklı yaş gruplarını da içeren daha büyük bir örneklemle başka çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında, facebook

kullanımına ayrılan sürenin de kıskançlıkla yakından ilişkili olduğu bilinmektedir.¹⁷ Bu bağlamda bu değişkeni de kapsayan yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir. Kıskançlık, sosyal medya bağlamında farklı boyutlarıyla ele alınması, farklı kuramsal temellerle (örneğin, Yatırım Modeli, Bağlanma Kuramı, Yükleme Kuramı, Evrimsel Yaklaşım) yeniden irdelenmesi gereken, yeni sınıflandırmaların yapılmasını gerektiren bir konudur. Bu bağlamda, cinsiyet, eğitim düzeyi, benlik saygısı, çeşitli ilişkisel değişkenler, çok eşlilik, cinsel yönelim, cinsiyet rolü yönetimi gibi değişkenlerle ilişkileri araştırılabilir.

Terapistlerin sosyal medya kullanımının hızla yaygınlaşması, aşırı kullanımı, bu yöndeki

bağımlılıklar ve bu durumun beraberinde getirdiği ilişkisel, toplumsal ve bireysel sorunlarla baş etme konusuna, bir anlamda 'hazırlıksız' yakalandıkları öne sürülmüştür.³⁸ Bu nedenle, bu ve benzeri ölçeklerin geliştirilmesi, kültürlerarası karşılaştırmalar yapılabilmesi, hem kuramsal hem de uygulamaya dönük katkılar sağlayacaktır. Öte yandan, bu tür uyarılma çalışmaları, yeni araştırmalar yapma olanağı sağlamanın yanında, kültüre özgü yeni ölçekler geliştirmek için de bir basamak işlevi görebilmektedir. Kısaca, bu çalışma sınırlılıklarının yanında, FKÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu, özgün formu gibi tek faktörlü bir yapıyı desteklediği yönünde bulgular sunmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Andrejevic M. *The work of watching one another: Lateral surveillance, risk, and governance. Surveill Soc* 2005; 2(4):479-497.
2. Tokunaga RS. *Social networking site or social surveillance site? Understanding the use of interpersonal electronic surveillance in romantic relationships. Comput Human Behav* 2011; 27:705-713
3. <http://www.insidermonkey.com/blog/5-most-visited-websites-in-the-world-in-2015-facebook-inc-fb-google-goog-and-more-343931/2/>, Erişim tarihi: 22.11.2015.
4. <http://www.gemius.com/all-reader-news/turkish-internets-most-popular-websites.html>, Erişim tarihi: 22.11.2015.
5. Facebook Newsroom, 2015 <http://newsroom.fb.com/company-info/>, Erişim tarihi: 30.11.2015.
6. Christofides E, Muise A, Desmarais S. *Information disclosure and control on Facebook: Are they two sides of the same coin or two different processes? Cyberpsychol Behav* 2009; 12(3):341-345.
7. Elphinston RA, Noller P. *Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2011; 14:631-635.
8. McAndrew FT, Shah SS. *Sex differences in jealousy over Facebook activity. Comput Human Behav* 2013; 29(6):2603-2606 .
9. Clayton RB. *The third wheel: The impact of Twitter use on relationship infidelity and divorce. Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2014; 17:425-430.
10. Clayton RB, Nagurney A, Smith JR. *Cheating, breakup, and divorce: Is Facebook use to blame? Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2013; 16:717-720.
11. Mileham BLA. *Online infidelity in Internet chat rooms: An ethnographic exploration. Comput Human Behav* 2007; 23:11-31.
12. Rahaman HMS. *Romantic Relationship Length and its Perceived Quality: Mediating Role of Facebook-Related Conflict. Europe's Journal of Psychology* 2015; 11(3) doi:10.5964/ejop.v11i3.932
13. Valenzuela S, Halpern D, Katz JE. *Social network sites, marriage well-being and divorce: Survey and state-level evidence from the United States. Comput Human Behav* 2014; 36:94-101.
14. Gershon I. *The breakup 2.0. Ithaca: Cornell University Press, 2010.*
15. Dijkstra P, Barelds DP, Groothof HA. *An inventory and update of jealousy-evoking partner behaviours in modern society. Clin Psychol Psychother* 2010; 17:329-345
16. Hertlein KM. *Therapeutic dilemmas in treating Internet infidelity. Am J Fam Ther* 2011; 39:162-173.
17. Muise A, Christofides E, Desmarais S. *Creeping' or just information seeking? Gender differences in partner monitoring in response to jealousy on Facebook. Pers Relatsh* 2014; 21:35-50.
18. Muise A, Christofides E, Desmarais S. *More information than you ever wanted: Does facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? Cyberpsychol Behav* 2009; 12(4):441-444.
19. Dainton M, Stokes A. *College students' romantic relationships on facebook: linking the gratification for maintenance to facebook maintenance activity and the experience of jealousy. Commun Q* 2015; 63(4):365-383.
20. Drouin M, Miller DA, Dibble JL. *Ignore your partners' current Facebook friends; beware the ones they add! Comput Human Behav* 2014; 35:483-488.

21. Hudson MB, Nicolas SC, Howser ME, Lipsett KE, Robinson, IW, Pope LJ, et al. Examining how gender and emoticons influence Facebook jealousy. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2015; 18(2):87-92.
22. Marshall TC, Bejanyan K, Di Castro G, Lee RA. Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Pers Relatsh* 2012; 20:1-22.
23. Orosz G, Szekeres Á, Kiss ZG, Farkas P, Roland-Lévy C. Elevated romantic love and jealousy if relationship status is declared on Facebook. *Front Psychol* 2015; 6:1-6.
24. Sánchez V, Muñoz-Fernández N, Ortega-Ruiz R. 'Cyberdating Q_A': An instrument to assess the quality of adolescent dating relationships in social networks. *Comput Human Behav* 2015; 48:78-86.
25. Utz S, Muscanell N, Khalid C. Snapchat Elicits More Jealousy than Facebook: A Comparison of Snapchat and Facebook Use. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2015; 18(3):141-146.
26. Utz S, Beukeboom CJ. The role of social network sites in romantic relationships: Effects on jealousy and relationship happiness. *J Comput Mediat Commun* 2011; 16(4):511-527.
27. Demirtaş HA. Yakın İlişkilerde Kıskançlık (Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler). Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
28. Guilford JP. *Psychometric Methods*. New York: McGraw Hill, 1954.
29. Nunnally JC. *Psychometric Theory*. New York: McGraw Hill, 1978.
30. Aleamoni LM. The relation of sample size to the number of variables in using factor analysis techniques. *Educ Psychol Meas* 1976; 36:879-883
31. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.
32. Kalaycı Ş. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi, 2005.
33. Muscanell NM, Guadagno RE, Rice L, Murphy SQ. Don't it make my brown eyes turn green? An analysis of facebook use and romantic jealousy. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2013; 16(4):237-242.
34. Buunk BP, Angleitner A, Oubaid V, Buss DM. Sex differences in jealousy in evolutionary and cultural perspective: Tests from the Netherlands, Germany, and the United States. *Psychol Sci* 1996; 7(6):359-379.
35. Demirtaş HA, Donmez A. Jealousy in close relationships: Personal, relational, and situational variables. *Turk Psikiyatri Derg* 2006; 17:181-191.
36. Mathes EW. *Jealousy: The psychological data*. Lanham: University Press of America, 1992.
37. Farrugia RC. *Facebook and Relationships: A Study of How Social Media Use is Affecting Long-Term Relationships*. Unpublished Thesis, Rochester Institute of Technology, 2013.
38. Dijkstra P, Barelds DPH, Groothof HAK. Jealousy in response to online and offline infidelity: The role of sex and sexual orientation. *Scand J Psychol* 2013; 54(4):328-336.